

บทที่ 5

สรุปผล อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

การวิจัยครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) เพื่อศึกษาสภาพปัญหาและระดับการปฏิบัติงานตามเกณฑ์มาตรฐานโรงเรียน ของโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดหนองคาย 2) เพื่อเปรียบเทียบระดับการปฏิบัติงานตามเกณฑ์มาตรฐานโรงเรียน ของโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดหนองคาย ที่มีขนาดต่างกัน และ 3) เพื่อหาแนวทางแก้ไขปัญหาการปฏิบัติงานตามเกณฑ์มาตรฐานโรงเรียน ของโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดหนองคาย

ประชากรในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ ครูผู้รับผิดชอบงานมาตรฐานโรงเรียน ในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดหนองคาย จำนวน 481 คน กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ครูผู้รับผิดชอบงานมาตรฐานโรงเรียนในโรงเรียน ในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดหนองคาย จำนวน 422 คน ได้จากสุ่มแบบหลายขั้นตอนแต่ละขั้นตอนกำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่าง โดยใช้ตารางของ เครจซีและมอร์แกน แล้วจึงทำการสุ่มแบบแบ่งชั้นและสุ่มอย่างง่ายเพื่อให้ได้กลุ่มตัวอย่างตามขนาดโรงเรียน

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับการปฏิบัติงาน ปัญหาและแนวทางแก้ไขปัญหาการปฏิบัติงานตามเกณฑ์มาตรฐานโรงเรียน พ.ศ. 2541 ในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดหนองคาย แบบสอบถาม มีกระบวนการสร้างตามกรอบแนวคิดของมาตรฐานโรงเรียน ผ่านการตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหา จากผู้เชี่ยวชาญทางการศึกษา จำนวน 3 ท่าน ผ่านการทดลองใช้กับครูผู้รับผิดชอบงานมาตรฐานโรงเรียนที่มีใช้กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 45 คน ได้ค่าอำนาจจำแนกรายข้อ อยู่ระหว่าง 0.21 ถึง 0.78 ค่าสัมประสิทธิ์ความเชื่อมั่นแบบอัลฟา เท่ากับ 0.97

การเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยได้ดำเนินการขอความร่วมมือไปยังหน่วยงานต้นสังกัดของกลุ่มตัวอย่างเพื่อส่งแบบสอบถามให้ จากนั้นได้นัดวันเวลาส่งคืน ในการนี้ ผู้วิจัยได้เดินทางไปเก็บรวบรวมแบบสอบถามด้วยตนเอง ปรากฏว่าได้รับแบบสอบถามคืน จำนวน 396 ฉบับ (คิดเป็นร้อยละ 93.84 ของขนาดกลุ่มตัวอย่าง)

จากนั้นผู้วิจัยได้นำแบบสอบถามที่ได้รับคืนทั้งหมดไปวิเคราะห์ข้อมูล โดยการหาค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ร้อยละ การวิเคราะห์ความแปรปรวนแบบทางเดียว และการเปรียบเทียบรายคู่ด้วยวิธีของเซฟเฟ่ ด้วยโปรแกรมสำเร็จรูป SPSS version 9.05 for Windows จากการดำเนินงานวิจัยเรื่องนี้ ผู้วิจัยได้สรุปผลการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะไว้ดังนี้

1. สรุปผลการวิจัย

1.1 ผลการศึกษาสภาพการปฏิบัติงานตามเกณฑ์มาตรฐานโรงเรียน

1.1.1 สภาพการปฏิบัติงานตามเกณฑ์มาตรฐานโรงเรียน

โดยภาพรวมและเป็นรายด้าน

โรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดหนองคาย โดยภาพรวม มีการปฏิบัติงานอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า มาตรฐานด้านกระบวนการและด้านผลผลิต มีการปฏิบัติงานอยู่ในระดับมาก ส่วนมาตรฐานด้านปัจจัย อยู่ในระดับปานกลาง

1.1.2 สภาพการปฏิบัติงานตามมาตรฐานโรงเรียนเป็นรายข้อของแต่ละด้าน

1) มาตรฐานด้านปัจจัย พบว่า โรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดหนองคาย มีปัจจัยอยู่ในระดับมาก คือ การจัดให้มีไฟฟ้าและการจัดให้มีห้องเรียนเพียงพอตามจำนวนชั้นที่เปิดสอน ข้อที่อยู่ในระดับน้อยที่สุด คือ เครื่องฉายภาพข้ามศีรษะ ส่วนข้อที่อยู่ในระดับน้อย มี 11 ข้อ ได้แก่ การจัดให้มีห้องโสตทัศนูปกรณ์ การจัดให้มีเครื่องสูบน้ำ การจัดให้มีห้องศูนย์สื่อการศึกษา การจัดให้มีครุภัณฑ์ประจำห้องปฏิบัติการ การจัดให้มีห้องแนะแนว การจัดให้มีเครื่องอัดสำเนา การจัดให้มีเรือนเพาะชำ การจัดให้มีห้องปฏิบัติการคอมพิวเตอร์ การจัดให้มีห้องกิจกรรมนักเรียน การจัดให้มีครุภัณฑ์ห้องปฏิบัติการทางภาษา และการจัดให้มีครุภัณฑ์ห้องปฏิบัติการทางวิทยาศาสตร์

2) มาตรฐานด้านกระบวนการ พบว่า โรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดหนองคาย มีการปฏิบัติงานตามมาตรฐานด้านนี้อยู่ในระดับมาก ได้แก่ โรงเรียนจัดการเรียนการสอนโดยการปลูกฝังคุณธรรม จริยธรรม และคุณลักษณะที่ดี โรงเรียนมอบหมายงานตรงกับความรู้ความสามารถและส่งเสริมให้

บุคลากรมีปฏิสัมพันธ์ที่ดีต่อกัน โรงเรียนจัดกิจกรรมทางวิชาการแนะแนวบริการสุขภาพ อนามัย โภชนาการ และกิจกรรมช่วยเหลือนักเรียนอย่างทั่วถึงและเหมาะสม โรงเรียนส่งเสริมพัฒนาบุคลากรให้สามารถพัฒนาตนเองและพัฒนางาน โรงเรียนจัดสภาพแวดล้อมภายในให้มีบรรยากาศที่ส่งเสริมการเรียนรู้ แผนของโรงเรียนเกิดจากการมีส่วนร่วมของชุมชน สอดคล้องกับสภาพโรงเรียน มีเป้าหมายชัดเจนและมุ่งเน้นคุณภาพนักเรียน โรงเรียนดำเนินการเพื่อประสานความร่วมมือกับกรรมการโรงเรียน ชุมชน และหน่วยงานอื่นในการพัฒนาโรงเรียน โรงเรียนจัดการเรียนการสอนให้นักเรียนได้พัฒนาความรู้ ความสามารถ และความถนัดได้ตามศักยภาพ โรงเรียนจัดระบบงานชัดเจนคล่องตัวในการปฏิบัติงาน โรงเรียนจัดกิจกรรมการเรียน การสอนให้นักเรียนเรียนรู้ อย่างมีความสุข โรงเรียนจัดกิจกรรมส่งเสริมการเรียนรู้ด้านศิลปวัฒนธรรม และอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม โรงเรียนจัดการเรียน การสอนให้นักเรียนเรียนรู้และทำงานร่วมกันโดยเน้นกระบวนการกลุ่ม โรงเรียนวางแผน การเรียนการสอนที่สอดคล้องกับหลักสูตร โรงเรียนจัดการเรียนการสอนให้นักเรียนได้ฝึกคิด และปฏิบัติจริง โรงเรียนจัดกิจกรรมประชาสัมพันธ์การดำเนินงานของโรงเรียนได้รวดเร็ว ทันเหตุการณ์และต่อเนื่อง โรงเรียนควบคุม กำกับ ติดตามและนิเทศให้การดำเนินงานบรรลุ ตามแผน โรงเรียนจัดการเรียนการสอนที่ส่งเสริมให้นักเรียนเรียนรู้ได้อย่างประสบความสำเร็จ โรงเรียนจัดการเรียนการสอนให้นักเรียนแสวงหาความรู้ด้วยตนเอง โรงเรียนจัดการเรียน การสอนโดยใช้สื่ออย่างหลากหลายที่ส่งเสริมการเรียนรู้ของนักเรียน และโรงเรียนจัดระบบ ข้อมูลข่าวสาร สารสนเทศได้ครบถ้วนถูกต้องตรงกับความต้องการและทันต่อการใช้งาน

3) มาตรฐานด้านผลผลิต พบว่า โรงเรียนประถมศึกษาสังกัดสำนักงาน การประถมศึกษาจังหวัดหนองคาย มีมาตรฐานด้านผลผลิตอยู่ในระดับมาก ได้แก่ นักเรียน มีสุขภาพจิตดี นักเรียนมีสุขนิสัยในการรักษาสุขภาพ อนามัย และความปลอดภัย นักเรียน มีน้ำหนัก ส่วนสูง และสมรรถภาพทางกายตามเกณฑ์มาตรฐานเด็กไทย นักเรียนปฏิบัติตน ที่เหมาะสม กับความเป็นไทย นักเรียนมีความสามารถในการปฏิบัติงานในชีวิตประจำวัน นักเรียนมีความซื่อตรงต่อหน้าที่และซื่อตรงต่อความถูกต้อง นักเรียนมีความปรารถนาให้ ผู้อื่นมีความสุข รู้จักแบ่งปันช่วยเหลือและตอบแทนคุณ นักเรียนมีความร่วมมือร่วมใจ ประสานประโยชน์เพื่อส่วนรวม นักเรียนเห็นคุณค่าของการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมและศิลป วัฒนธรรม นักเรียนมีความสามารถในการ ใช้ภาษาเพื่อการสื่อสาร และนักเรียนมีความรู้ พื้นฐานตามหลักสูตรกำหนด

1.2 ผลการศึกษาเปรียบเทียบระดับปฏิบัติงานตามเกณฑ์มาตรฐานโรงเรียน

พบว่า โรงเรียนประถมศึกษามีขนาดต่างกัน มีค่าเฉลี่ยระดับปฏิบัติงานตามเกณฑ์มาตรฐานโรงเรียน โดยภาพรวม แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 เมื่อเปรียบเทียบรายคู่ด้วยวิธีของเซฟเฟ่ พบว่า โรงเรียนขนาดใหญ่ มีค่าเฉลี่ยของระดับปฏิบัติงานตามเกณฑ์มาตรฐาน โดยรวมแตกต่างจากโรงเรียนขนาดเล็ก อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ส่วนคู่ที่เหลือ ไม่แตกต่างกัน

เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า โรงเรียนประถมศึกษามีขนาดต่างกัน มีค่าเฉลี่ยระดับปฏิบัติงานตามเกณฑ์มาตรฐาน โรงเรียน ด้านปัจจัย แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ส่วนอีก 2 ด้านที่เหลือ ไม่แตกต่างกัน เมื่อเปรียบเทียบรายคู่ด้วยวิธีของเซฟเฟ่ พบว่า ค่าเฉลี่ยของระดับปฏิบัติงานตามเกณฑ์มาตรฐานด้านปัจจัย ของโรงเรียนขนาดใหญ่แตกต่างจากทั้งของโรงเรียนขนาดเล็กและโรงเรียนขนาดกลาง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ส่วนคู่ที่เหลือ ไม่แตกต่างกัน

1.3 ปัญหาและแนวทางแก้ไขปัญหาการปฏิบัติงานตามเกณฑ์มาตรฐาน

โรงเรียน

1.3.1 ปัญหาการปฏิบัติงานตามเกณฑ์มาตรฐานโรงเรียน

โรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดหนองคาย ประสบปัญหาต่าง ๆ ดังนี้ มาตรฐานด้านปัจจัย พบว่า ทรัพยากรมีสภาพชำรุด ทรุดโทรม เนื่องจากอายุการใช้งานนานหลายปี ขาดแคลนงบประมาณในการจัดซื้อซ่อมแซม และอาคารประกอบมีสภาพเก่าเนื่องจากมีอายุการใช้งานหลายปี มาตรฐานด้านกระบวนการ พบว่า โรงเรียนขาดการวัดและประเมินผลและไม่นำผลการประเมินมาใช้ปรับปรุงการเรียนการสอน ขาดบุคลากรในบางสาขาวิชา เช่น ภาษาอังกฤษ คอมพิวเตอร์ ทำให้การจัดการเรียนการสอนขาดประสิทธิภาพ และครูไม่กระตุ้นให้นักเรียนได้เรียนรู้โดยแสวงหาคำตอบด้วยตนเอง มาตรฐานด้านผลผลิต พบว่า นักเรียนขาดความสามารถในการใช้ภาษาเพื่อการสื่อสาร โดยเฉพาะภาษาอังกฤษ นักเรียนไม่ชอบเรียนภาษาอังกฤษและวิชาคณิตศาสตร์ โดยเฉพาะเลข โจทย์ปัญหา และนักเรียนไม่เคารพกฎระเบียบข้อบังคับของโรงเรียน/ไม่รักษาทรัพย์สินสมบัติของส่วนรวม

1.3.2 แนวทางแก้ไขปัญหาการปฏิบัติงานตามเกณฑ์มาตรฐานโรงเรียน

แนวทางแก้ไขปัญหานั้นเกิดจากการปฏิบัติงานตามเกณฑ์มาตรฐานโรงเรียนด้านต่าง ๆ ดังนี้ มาตรฐานด้านปัจจัย ได้แก่ การของบประมาณจากทางราชการ เพื่อก่อสร้างอาคารเรียนและปรับปรุงซ่อมแซมอาคารเรียน การของบประมาณสนับสนุนจากชุมชน องค์การบริหารส่วนตำบลและผู้มีจิตศรัทธาบริจาค รัฐต้องจัดสรรงบประมาณก่อสร้างอาคารเรียนให้เพียงพอ การจัดห้องกิจกรรมหลาย ๆ กิจกรรมไว้ในห้องเดียวกัน รัฐต้องจัดสรรงบประมาณสร้างอาคารประกอบอย่างเพียงพอและทั่วถึง รัฐต้องจัดสรรงบประมาณซ่อมแซมอาคารประกอบอย่างเพียงพอ สะดวกและรวดเร็วในการเบิกจ่าย การของบประมาณจากทางราชการเพื่อก่อสร้างอาคารประกอบ การของบประมาณจากชุมชน องค์การบริหารส่วนตำบล และผู้มีจิตศรัทธาบริจาคเพื่อซ่อมแซมอาคารประกอบที่ชำรุดให้อยู่ในสภาพที่ใช้การได้ รัฐต้องจัดสรรให้โรงเรียนอย่างเพียงพอและทั่วถึง การของบประมาณซ่อมแซมครุภัณฑ์จากทางราชการ การของบประมาณสนับสนุนจากชุมชน หน่วยงานอื่น และผู้มีจิตศรัทธาเพื่อซ่อมแซมครุภัณฑ์ที่ชำรุดให้อยู่ในสภาพที่ใช้การได้

มาตรฐานด้านกระบวนการ ได้แก่ การส่งเสริมให้ครูได้ศึกษาอบรมพัฒนาความรู้เรื่องหลักและวิธีการสอนที่หลากหลาย โดยยึดนักเรียนเป็นสำคัญ มีการกำกับนิเทศและติดตามผลเกี่ยวกับการเรียนการสอนของครูอย่างทั่วถึงและต่อเนื่อง การเตรียมและจัดหาเอกสารหลักสูตร คู่มือการจัดกิจกรรม การเรียนการสอนให้ครูได้ศึกษาและเรียนรู้ตัวอย่างเพียงพอ ในเรื่องการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน รัฐต้องจัดสรรทรัพยากรทางการบริหารให้โรงเรียนอย่างเพียงพอและทั่วถึง

มาตรฐานด้านผลผลิต ได้แก่ การจัดกิจกรรมสอนซ่อมเสริม ส่งเสริมและสนับสนุนให้นักเรียนแสวงหาความรู้ด้วยตนเอง การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนโดยใช้หลักและวิธีการสอนที่หลากหลายโดยยึดนักเรียนเป็นสำคัญ การจัดกิจกรรมส่งเสริมประชาธิปไตยในโรงเรียน ให้นักเรียน การรู้จักบทบาทและหน้าที่ของตนเอง ครูเลือกใช้วิธีการเสริมแรงและให้กำลังใจนักเรียนอย่างเหมาะสม ครูควรทำตัวให้เป็นแบบอย่างที่ดีแก่นักเรียน

2. อภิปรายผล

จากการศึกษาผลการวิเคราะห์ข้อมูลการปฏิบัติงานตามเกณฑ์มาตรฐานโรงเรียน พ.ศ. 2541 ในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดหนองคาย มีประเด็นสำคัญที่ควรนำมาอภิปราย ดังนี้

2.1 การปฏิบัติงานตามเกณฑ์มาตรฐานโรงเรียน พ.ศ. 2541 ในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดหนองคาย มาตรฐานด้านปัจจัย พบว่า ประเภทอาคารเรียน โรงเรียนส่วนใหญ่มีห้องเรียนครบตามจำนวนชั้นที่เปิดสอน มีห้องสมุดและมีห้องปฏิบัติการทางวิทยาศาสตร์ ประเภทอาคารประกอบ โรงเรียนส่วนใหญ่มีไฟฟ้า สนามวอลเลย์บอล และถังน้ำซีเมนต์ ประเภทครุภัณฑ์โรงเรียนส่วนใหญ่มีโต๊ะ เก้าอี้ครูครบตามจำนวนครู โต๊ะหมู่บูชาพระ และเครื่องพิมพ์ดีด ผลการวิจัยเป็นเช่นนี้เป็นเพราะว่านโยบายปฏิรูปการศึกษา ของกระทรวงศึกษาธิการ ที่กำหนดให้สถานศึกษาในสังกัดทุกแห่ง ปฏิรูปโรงเรียนและสถานศึกษา โดยจัดการศึกษาให้มีมาตรฐานคุณภาพทัดเทียมกัน และให้กระจายการจัดบริการครอบคลุมทุกพื้นที่ ภายใต้งบประมาณ 10 ประการที่ระบุว่า โรงเรียนเป็นโรงเรียนที่มีความพร้อม มีแผนผังเต็มรูปแบบ มีห้องเรียน ห้องสมุด ห้องคอมพิวเตอร์ ห้องทดลอง ห้องปฏิบัติการ ตลอดจนมีสนามกีฬาและมีอุปกรณ์การเรียนการสอนครบ สถานศึกษาควรวางหาวัสดุทัศนูปกรณ์ เช่น โทรทัศน์สี วิทยุเทป เครื่องมือที่ใช้ผลิตสื่อ เช่น เครื่องพิมพ์ดีด เครื่องอัดสำเนา (กระทรวงศึกษาธิการ. 2539 : 74 – 75)

ส่วนการปฏิบัติงานตามเกณฑ์มาตรฐานโรงเรียน พ.ศ. 2541 ในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดหนองคาย มาตรฐานด้านกระบวนการและมาตรฐานด้านผลผลิต มีการปฏิบัติอยู่ในระดับปฏิบัติมาก ทั้ง ๆ ที่มาตรฐานด้านปัจจัยอยู่ในระดับปานกลาง สามารถอธิบายความได้ว่า แม้อุปกรณ์ประกอบ 3 ส่วน คือ ปัจจัย กระบวนการ และผลผลิตจะมีความเชื่อมโยงและสัมพันธ์กัน โดยที่ผลผลิตลัพธ์ หรือผลผลิตที่บังเกิดขึ้นในตัวนักเรียนเป็นผลเนื่องมาจากกระบวนการบริหารจัดการปัจจัยนำเข้า (Input) ดังนั้นจึงกล่าวได้ว่าการที่ผลการวิจัยปรากฏเช่นนี้ เป็นเพราะว่า โรงเรียนประถมศึกษาสังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดหนองคาย มีการดำเนินงานตามมาตรฐานด้านกระบวนการอยู่ในระดับมาก จึงทำให้ได้ผลผลิตอยู่ในระดับมาก ดังจะเห็นได้จากการที่ผลการดำเนินงานด้านกระบวนการ มีค่าเฉลี่ยของระดับปฏิบัติสูงสุด รองลงมาคือด้านผลผลิต และด้านปัจจัยตามลำดับ ยิ่งกว่านั้นเมื่อพิจารณาผลการวิจัยเป็นรายชื่อของด้านกระบวนการ จะเห็นว่า มีจำนวนถึง 20 ข้อที่มีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก ได้แก่ โรงเรียนวางแผนการเรียนการสอนที่สอดคล้องกับหลักสูตร

โรงเรียนจัดการเรียนการสอนให้นักเรียนได้ฝึกคิดและปฏิบัติจริง โรงเรียนจัดการเรียนการสอนให้นักเรียนแสวงหาความรู้ด้วยตนเอง โรงเรียนจัดการเรียนการสอนให้นักเรียนได้เรียนรู้และทำงานร่วมกัน โดยเน้นกระบวนการกลุ่ม โรงเรียนจัดการเรียนการสอนโดยปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรมและคุณลักษณะที่ดี เป็นต้น

เหตุผลอีกประการหนึ่งก็คือ ในการวิจัยนี้ได้ศึกษามาตรฐานด้านปัจจัยเฉพาะองค์ประกอบที่เกี่ยวข้องกับอาคารเรียน อาคารประกอบ และครุภัณฑ์เท่านั้น แต่ปัจจัยเบื้องต้นของโรงเรียนที่ส่งผลต่อคุณภาพและผลผลิตทางการศึกษามีหลายประการ ดังที่ กมล สุคประเสริฐ (2540 : 12) ได้กล่าวไว้ว่าสถานศึกษาที่มีปัจจัยนำเข้าที่ดีมีลักษณะดังนี้ (1) มีผู้เรียนที่มีสติปัญญา หรือความถนัดดีตั้งแต่ต้น (2) มีกลุ่มครูที่มีโครงสร้างที่ถูกต้อง เช่น มีครูที่มีประสบการณ์ในการสอนวิชาต่าง ๆ ครบ มีครูฝีมืออาชีพและครูชำนาญการที่ทำหน้าที่เป็นที่เลี้ยงแก่ครูใหม่ อย่างสมดุล (3) มีหลักสูตร สื่อ หนังสือ วัสดุ อุปกรณ์การเรียนการสอน ครบ (4) มีงบประมาณ/ การเงิน ที่เพียงพอในการดำเนินงานตลอดปี มีงบประมาณคิดเป็นรายหัวที่เหมาะสม มีการหารายได้เพิ่มเติม (5) มีระบบบริหารจัดการที่ดี มีคณะกรรมการบริหารจัดการ โรงเรียนและประชาชนเข้าร่วมในการบริหารจัดการ

นอกเหนือจากที่กล่าวมาข้างต้นแล้ว การที่ผลการวิจัยปรากฏเช่นนี้ เป็นผลเนื่องมาจาก สำนักงานการประถมศึกษาอำเภอ ซึ่งเป็นหน่วยงานต้นสังกัดของโรงเรียน ได้กำหนดให้โรงเรียนดำเนินการประเมินการปฏิบัติงานตามเกณฑ์มาตรฐาน โรงเรียนทุกสิ้นปีการศึกษา (สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ. ม.ป.ป. : 25) ดังนั้น จึงทำให้บุคลากรทุกฝ่ายทั้งผู้บริหารหัวหน้างานและครู อาจารย์ ในโรงเรียนประถมศึกษามีความรู้ความเข้าใจในมาตรฐาน โรงเรียนมากขึ้นสามารถปฏิบัติงานตามมาตรฐานได้ในระดับมาก ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ ประวิทย์ เวียงเงิน (2538 : บทคัดย่อ) ที่ได้ศึกษาถึงปัญหาการปฏิบัติงานตามเกณฑ์มาตรฐานโรงเรียนประถมศึกษา พ.ศ. 2536 สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดขอนแก่น พบว่า โดยภาพรวมมีปัญหาอยู่ในระดับน้อย เมื่อพิจารณาแต่ละมาตรฐานมีปัญหาอยู่ในระดับปานกลาง ไปหาน้อย ซึ่งแสดงว่าการปฏิบัติงานตามเกณฑ์มาตรฐานโรงเรียนประถมศึกษา ไม่ค่อยมีปัญหา ทำให้สามารถปฏิบัติงานตามเกณฑ์มาตรฐานได้ในระดับดี นอกจากนั้นยังสอดคล้องกับผลการวิจัยของ บัญชา เมืองศรีมาตย์ (2542 : บทคัดย่อ) ที่ได้ศึกษาการปฏิบัติงานตามมาตรฐานการบริหารโรงเรียน ในโรงเรียนประถมศึกษาดีเด่น สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ พบว่า

ข้าราชการครูโดยส่วนรวม ซึ่งจำแนกตามสถานภาพและขนาดโรงเรียนมี การปฏิบัติงานตามมาตรฐานการบริหารโรงเรียน โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก

2.2 จากการเปรียบเทียบระดับการปฏิบัติงานตามเกณฑ์มาตรฐานโรงเรียน พ.ศ. 2541 ในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดหนองคาย ตามขนาดของโรงเรียน พบว่า โรงเรียนประถมศึกษาที่มีขนาดต่างกัน มีค่าเฉลี่ยระดับปฏิบัติงานตามเกณฑ์มาตรฐานโรงเรียน รวมทุกด้าน แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 โดยที่โรงเรียนขนาดใหญ่ มีค่าเฉลี่ยของระดับปฏิบัติงานตามเกณฑ์มาตรฐาน รวมทุกด้านสูงกว่าโรงเรียนขนาดเล็ก อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 เมื่อพิจารณาผลการวิจัยเป็นรายด้านพบว่า โรงเรียนประถมศึกษาที่มีขนาดต่างกัน มีค่าเฉลี่ยระดับปฏิบัติงานตามเกณฑ์มาตรฐานโรงเรียน ด้านปัจจัย แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 โดยที่โรงเรียนขนาดใหญ่มีค่าเฉลี่ยของการปฏิบัติงานสูงกว่าทั้งของโรงเรียนขนาดเล็กและโรงเรียนขนาดกลาง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

ผลการวิจัยปรากฏเช่นนี้ เนื่องจากปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับงบประมาณและบุคลากร เพราะโดยทั่วไปแล้วการจัดสรรงบประมาณและการกำหนดสัดส่วนครูต่อนักเรียน จะสัมพันธ์กับปริมาณนักเรียน กอปรกับการที่โรงเรียนต่างขนาดกันมีปัจจัยนำเข้า (Input) ที่แตกต่างกัน จึงทำให้โรงเรียนขนาดใหญ่และโรงเรียนขนาดเล็ก มีระดับปฏิบัติแตกต่างกัน นั่นเอง

ผลการวิจัยที่พบว่า การปฏิบัติงานตามเกณฑ์มาตรฐานโรงเรียนด้านกระบวนการ และผลผลิตของโรงเรียนทั้ง 3 ขนาด ไม่แตกต่างกันในเชิงสถิตินั้นเป็นเพราะว่าสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดหนองคาย จัดการศึกษาโดยดำเนินการตามแผนนโยบายของสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ ซึ่งมุ่งเน้นให้เกิดการปฏิรูปการศึกษา 4 ด้าน คือ ด้านปฏิรูปโรงเรียนและสถานศึกษา ปฏิรูปครูและบุคลากรทางการศึกษา ปฏิรูปหลักสูตร และกระบวนการเรียนการสอน และปฏิรูประบบบริการการศึกษา โดยอาศัยหลักการที่สำคัญ ได้แก่ การกำหนดนโยบายที่ต้องทำจากเบื้องล่างสู่เบื้องบน การจัดการศึกษาที่ต้องอาศัยความร่วมมือจากชุมชน การพัฒนาต้องทำเป็นระบบและต่อเนื่อง พัฒนาคุณภาพการศึกษา ต้องให้อิสระแก่สถานศึกษา พัฒนาเต็มศักยภาพ และสามารถให้หน่วยงานอื่นเข้ามาตรวจสอบคุณภาพได้ ซึ่งการปฏิรูป ดังกล่าวได้เริ่มดำเนินการมาตั้งแต่ พ.ศ. 2539 นอกจากนี้ สำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดหนองคาย ยังได้ดำเนินการตามนโยบายงานประกันคุณภาพการศึกษาของสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ ซึ่งคาดหวังว่าโรงเรียนที่สามารถพัฒนาตนเองจนมีมาตรฐานจะสามารถเข้าสู่ระบบการประกันคุณภาพการศึกษาได้

จึงส่งผลให้ทุกโรงเรียนต้องปฏิบัติงานตามมาตรฐานโรงเรียน พ.ศ. 2541 ซึ่งใช้เป็นเครื่องมือในการประกันคุณภาพ อย่างเอาใจจริงเอาใจจ้ง โดยไม่คำนึงถึงปัจจัยต่าง ๆ ว่าเพียงพอหรือไม่ เพราะหน้าที่ของโรงเรียนคือ จัดการกับทรัพยากรทางการศึกษาที่มีอยู่อย่างจำกัดให้เกิดประโยชน์สูงสุด จึงทำให้โรงเรียนที่มีขนาดต่างกันปฏิบัติงานตามมาตรฐานโรงเรียนไม่แตกต่างกัน

2.3 ปัญหาการปฏิบัติงานตามเกณฑ์มาตรฐานโรงเรียน พ.ศ. 2541 ในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดหนองคาย พบว่า ครูเกษียณมีสภาพช้ำโรค ทрудโทรม เพราะอายุการใช้งานนานหลายปี ขาดแคลนงบประมาณในการจัดซื้อซ่อมแซม และอาคารประกอบมีสภาพเก่า โรงเรียนขาดการวัดและประเมินผลและไม่นำผลการประเมินมาใช้ปรับปรุงการเรียนการสอน ขาดบุคลากรในบางสาขาวิชา นักเรียนขาดความสามารถในการใช้ภาษาเพื่อการสื่อสาร โดยเฉพาะภาษาอังกฤษ นักเรียนไม่ชอบเรียนภาษาอังกฤษและวิชาคณิตศาสตร์ โดยเฉพาะเลข โจทย์ปัญหา และนักเรียนไม่เคารพกฎระเบียบ ข้อบังคับของโรงเรียน/ไม่รักษาทรัพย์สินบัติของส่วนรวม ผลการวิจัยปรากฏเช่นนี้เพราะว่า ความแตกต่างของโรงเรียนประถมศึกษา ทำให้มีองค์ประกอบด้านปัจจัย กระบวนการ และผลผลิตที่แตกต่างกัน การที่นักเรียนขาดความสามารถในการใช้ภาษาเพื่อการสื่อสาร โดยเฉพาะภาษาอังกฤษ เนื่องมาจากโรงเรียนขาดแคลนครูผู้สอนที่มีความถนัดในสาขาวิชา ดังกล่าวนั้นเอง

3. ข้อเสนอแนะ

ผลการวิจัยเรื่องสภาพปัญหาและการปฏิบัติงานตามเกณฑ์มาตรฐานโรงเรียน พ.ศ. 2541 ในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดหนองคาย เป็นสิ่งที่สะท้อนให้เห็นถึงภาพแห่งความเป็นจริงของการปฏิบัติงาน ทั้งผลของการปฏิบัติ ปัญหาและแนวทางแก้ไขปัญหาของการปฏิบัติงานที่จะอำนวยความสะดวกต่อการพัฒนาคุณภาพ การศึกษา และการพัฒนาโรงเรียนให้เป็นไปตามมาตรฐานที่กำหนด ได้อย่างเป็นรูปธรรม ผู้วิจัยจึงใคร่ขอให้ข้อเสนอแนะสำหรับการนำไปใช้และข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป ดังนี้

3.1 ข้อเสนอแนะสำหรับการนำไปใช้

3.1.1 สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ

และสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดหนองคาย ควรดำเนินการดังนี้

- 1) จัดสรรงบประมาณในหมวดครุภัณฑ์ให้เพียงพอและทั่วถึงทุกโรงเรียน โดยเฉพาะโรงเรียนที่ขาดแคลน เพราะจากผลการวิจัยเกี่ยวกับปัญหาการปฏิบัติงานตามเกณฑ์มาตรฐานโรงเรียน พ.ศ. 2541 ของโรงเรียนประถมศึกษาในสังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดหนองคาย ที่พบว่าครุภัณฑ์มีสภาพชำรุด ทุรุดโทรม เนื่องจากอายุการใช้งานนานหลายปี และอาคารประกอบมีสภาพเก่า เนื่องจากมีอายุการใช้งานหลายปี
- 2) จัดระบบสารสนเทศระดับกรมและระดับจังหวัดและนำข้อมูลที่ได้มาประกอบการจัดสรรงบประมาณ เพราะจากผลการวิจัยนี้พบว่า โรงเรียนในสังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดหนองคาย ขาดแคลนงบประมาณในการจัดซื้อและซ่อมแซมครุภัณฑ์และอาคารประกอบที่ชำรุดทรุดโทรม
- 3) ส่งเสริมให้โรงเรียนในสังกัดแสวงหางบประมาณสนับสนุนจากหน่วยงานอื่นเพื่อนำมาใช้ในการจัดซื้อและซ่อมแซมวัสดุ ครุภัณฑ์ของโรงเรียน
- 4) จัดสรรครูในสาขาที่ขาดแคลน เช่น ภาษาอังกฤษ คอมพิวเตอร์ เพราะผลการวิจัยพบว่า โรงเรียนขาดแคลนบุคลากรในสาขาวิชาเหล่านี้
- 5) มอบอำนาจให้โรงเรียนสามารถสรรหาและบรรจุครูในสาขาวิชาที่โรงเรียนต้องการได้ และควรจัดสรรงบประมาณเพื่อการนี้ด้วย

3.1.2 โรงเรียน ควรดำเนินการดังนี้

- 1) แสวงหาความร่วมมือจากหน่วยงานอื่นเพื่อของบประมาณสนับสนุนเกี่ยวกับการจัดซื้อและซ่อมแซมวัสดุ ครุภัณฑ์ของโรงเรียน
- 2) นำเอาผลการวัดและประเมินผลมาใช้ปรับปรุงการเรียนการสอน เพราะผลการวิจัยนี้พบว่า ครูไม่ได้เอาผลการวัดผลและประเมินผลมาใช้เพื่อการดังกล่าว
- 3) ส่งเสริมให้ครูที่มีความสามารถพิเศษในสาขาวิชาที่ขาดแคลน เช่น คณิตศาสตร์ ภาษาอังกฤษ เข้ารับการอบรม หรือเรียนเพิ่มเติมในหลักสูตรต่อเนื่องในสถาบันราชภัฏ หรือมหาวิทยาลัย เพื่อจะสามารถสอนในวิชาดังกล่าวได้

4) จัดกิจกรรมเพื่อส่งเสริมความมีวินัยและการรักษาสมบัติของส่วนรวม เพราะผลการวิจัยนี้ พบว่า นักเรียนไม่เคารพกฎระเบียบข้อบังคับของโรงเรียน และไม่รักษาทรัพย์สินสมบัติของส่วนรวม

3.2 ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

การวิจัยนี้ ทำให้ได้ผลการวิจัยในภาพรวมแบบกว้าง ๆ และเป็นการยากที่จะอธิบายความในเชิงเหตุผลกับผลการวิจัยที่ค้นพบ เนื่องจากการวิจัยเชิงสำรวจ (Survey Research) ผู้วิจัยจึงได้ให้ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไปดังนี้

- 1) ทำวิจัยเกี่ยวกับปัจจัยที่สัมพันธ์กับคุณภาพการปฏิบัติงานตามเกณฑ์มาตรฐาน โรงเรียน พ.ศ. 2541 ของโรงเรียนประถมศึกษาในจังหวัดหนองคาย
- 2) ทำวิจัยเกี่ยวกับโมเดลความสัมพันธ์เชิงสาเหตุขององค์ประกอบที่ส่งผลต่อการปฏิบัติงานตามตามเกณฑ์มาตรฐาน โรงเรียน พ.ศ. 2541 ของโรงเรียนประถมศึกษาในจังหวัดหนองคาย
- 3) ทำวิจัยเกี่ยวกับองค์ประกอบที่มีอิทธิพลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6
- 4) ทำวิจัยเกี่ยวกับการบริหารงานบุคคลในสำนักงานการศึกษาจังหวัดหนองคาย หรือในเขตพื้นที่การศึกษาในจังหวัดหนองคาย